

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА

Методичні вказівки до курсової роботи з дисциплін
для студентів спеціальностей
«Середня освіта. Українська мова та література. Англійська мова»
і «Філологія. Українська мова та література»

Хмельницький національний університет

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. СУЧАСНА УКРАЇНЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА

*Методичні вказівки до курсової роботи
для студентів спеціальностей*

*014.01 «Середня освіта. Українська мова та література. Англійська мова»
і 035.01 «Філологія. Українська мова та література»*

*Затверджено на засіданні
кафедри української філології.
Протокол № 12 від 30.04.2020*

**Зі змінами критеріїв оцінювання (за 100-бальною шкалою)
Відповідно до вимог 2025 р.**

Хмельницький 2020

Історія української літератури. Сучасна українська літературна мова : методичні вказівки до курсової роботи для студентів спеціальностей 014.01 «Середня освіта. Українська мова та література. Англійська мова» і 035.01 «Філологія. Українська мова та література» / уклад.: І. В. Приймак, М. М. Торчинський. Хмельницький : ХНУ, 2020. 46 с.

Укладачі: Приймак І. В. , канд. філол. наук, доц.;
Торчинський М. М., д-р філол. наук, проф.

Відповідальний за випуск: Торчинський М. М., д-р філол. наук, проф.

Редактор-коректор: Яремчук В. С.

Технічне редагування і верстка: Станіславова О. В.

Макетування здійснено редакційно-видавничим відділом Хмельницького національного університету (м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1).
Підп. 09.12.2020. Зам. № 60є/20, електронне видання, 2020.

ВСТУП

Бакалаври спеціальностей 014.01 «Середня освіта. Українська мова та література. Англійська мова» і 035.01 «Філологія. Українська мова та література» виконують курсову роботу з дисциплін «Історія української літератури» (семестр VII) та «Сучасна українська літературна мова» (семестр VIII).

У навчальних планах цих дисциплін на написання курсової роботи відведено один кредит (30 год).

Основна **мета курсової роботи** – систематизувати, закріпити, поглибити й узагальнити знання з української мови чи літератури, отримані за певний період навчання, удосконалити творче мислення студентів, перевірити їхні навички збирання, аналізу й інтерпретації наукової літератури і фактичного матеріалу, виробити вміння формулювати висновки.

У методичних вказівках описано особливості підготовки до написання курсових робіт, пошуку матеріалу для дослідження і шляхів його аналізу, оформлення результатів і захисту наукових робіт. Також наведено додатки (зразки титульного аркуша, змісту, наукових апаратів курсових робіт з української мови та літератури, рецензій на курсову роботу, критеріїв її оцінювання).

Надіємося, що видання стане в нагоді студентам-філологам, допоможе їм якісно підготувати курсові роботи й успішно їх захистити.

1. ПІДГОТОВКА ДО НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Процес написання курсової роботи складається із трьох етапів: **підготовчого** (обрання студентом теми дослідження й отримання від керівника завдання), **основного** (ознайомлення з теоретичними основами роботи, збирання первинного матеріалу і його аналіз, формування висновків, апробація результатів дослідження, підготовка курсової роботи до захисту) та **завершального** (перевірка роботи керівником, її рецензування і захист).

Тематика курсових робіт має враховувати професійні інтереси студентів, напрями наукових досліджень кафедри, актуальність і новизну роботи. Затверджують теми курсових робіт зазвичай у вересні (для студентів, які захищають курсові роботи в першому семестрі; за оновленням навчальним планом – це четвертокурсники, які готують дослідження з історії української літератури) та лютому (для студентів, які захищають курсові роботи у другому семестрі; це четвертокурсники, які пишуть дослідження з української мови). Зазначимо, що протягом останніх років тематику курсових робіт обговорюють і схвалюють раніше, що дозволяє дослідникам більше уваги звернути на підготовку своїх наукових праць.

Кожен викладач дисциплін літературо- або мовознавчого циклів пропонує декілька тем відповідно до основних напрямів індивідуальних наукових студій та переліку навчальних дисциплін, які викладають на спеціальності. Кількість тем завжди більша, ніж кількість студентів (теми курсових робіт за попередні роки – див. на сайті кафедри української філології ХНУ).

Безпосередньо тему курсової роботи обирають на засіданні навчально-методичного семінару кафедри, який проводять на початку вересня та в лютому. Керівники розповідають про зміст дослідження з кожної теми, яку вони запропонували, та відповідають на запитання студентів, якщо в них є потреба уточнити якусь позицію.

Після виступу всіх керівників студенти підходять до викладачів, теми яких їх зацікавили найбільше, і з'ясовують у ході бесіди усі проблемні питання, зокрема і щодо матеріалу дослідження, формулювання теми, визначення завдань тощо. Студенти, які були відсутні на семінарі або які не обрали своєчасно теми чи керівника, зможуть це зробити пізніше в індивідуальному порядку, однак узгодження тем можливе лише з тими керівниками, які мають менше ніж десять виконавців курсових робіт.

Студент може самостійно запропонувати тему роботи, проте її потрібно узгодити з керівником та обговорити на засіданні кафедри (у такому випадку студент пише на ім'я завідувача кафедри заяву з проханням розглянути питання стосовно затвердження певної теми і призначення керівника).

Протягом двох наступних тижнів студент і керівник працюють над визначенням об'єкта і предмета та мети і завдань дослідження, складають орієнтовний план курсової роботи, визначають обсяг і терміни подання для перевірки її частин та уточнюють усі інші аспекти, пов'язані з написанням і захистом наукової праці.

Завдання для курсового дослідження розглядають і схвалюють на засіданні випускової кафедри, яке зазвичай проводять через два тижні після обрання тем і вирішення питань, пов'язаних зі збором матеріалу та його науковим опрацюванням. Таким чином фактично закріплюють виконавців, керівників й основні напрями, які мають бути розроблені в курсових роботах.

2. ПОШУК ТА АНАЛІЗ МАТЕРІАЛУ

Матеріал для курсової роботи – це наукова література з теми дослідження, яку студент має опрацювати, та безпосередньо одиниці мови або літературні тексти, які дослідник буде аналізувати.

Наукова література – це насамперед монографії, дисертації (автореферати дисертацій), словники й енциклопедії, статті із журналів, збірників наукових праць, рідше – тези виступів на конференціях. Бажано, щоб такі матеріали були відносно новими (надрукованими принаймні не пізніше ніж

десять років тому). Звичайно, це не стосується праць, визначальних для становлення певного напрямку або галузі знань, а також тих наукових праць, які є специфічними для окремих тем (наприклад, з історії української мови, давньої української літератури тощо).

Перелік таких джерел можна знайти на відповідних сайтах в Інтернеті, дізнатися в бібліографічно-довідкових відділах бібліотек, виписати з бібліографії дисертацій і монографій, підготовлених на споріднену тему, однак насамперед – взяти в керівника під час першої консультації з ним.

Опрацьовуючи літературу, студент має звернути увагу на дефініції основних понять, які потрібно буде схарактеризувати в курсовій роботі, критерії аналізу досліджуваного матеріалу, типології описаних мовних або літературних явищ, історію вивчення проблеми та інші аспекти, пов'язані з темою власного дослідження.

Варто робити конспект основоположних праць (рукописний або електронний), причому обов'язково зазначати сторінку, звідки виписано матеріал, щоб потім знову не повертатися до цієї праці, коли на неї потрібно буде посперечатися в курсовій роботі. Із цією ж метою кожне опрацьоване джерело має бути картографоване (відповідно до вимог оформлення списку використаної літератури).

Параграф, присвячений історії дослідження проблеми, рекомендуємо написати у процесі опрацювання наукової літератури, що дозволить засвоїти певні факти, думки попередніх дослідників, доповнити їх власними спостереженнями, судженнями, самостійними висновками.

Після опрацювання наукової літератури варто уточнити зміст (план) майбутньої праці, в якому визначити необхідну кількість розділів, підрозділів і параграфів та сформулювати їхні назви, які мають бути чіткими, логічними і лаконічними, для чого використовують односкладні номінативні або (рідше) двоскладні еліптичні речення. Це своєрідний ескіз структури роботи, а кінцевий варіант буде сформований після написання роботи.

За планом починають аналізувати матеріал, який може бути зібраний з різних джерел, що залежить безпосередньо від теми дослідження. Наприклад, для діалектологічних студій – це зразки живого мовлення з окремих територій, а також діалектні лексеми з відповідних словників та карт. Власні назви можна відбирати з довідників, словників, карт, переліків або теж фіксувати експедиційним чи анкетним способами. Практично лише за словниковими виданнями збирають матеріал для курсових робіт із розділів «Морфеміка і словотвір» та «Морфологія», а із синтаксису і стилістики – з окремих творів (тоді їхні найменування вказують у назві курсової роботи. Із соціолінгвістики проводять опитування, що дозволить з'ясувати стан проблеми, яку досліджують.

Студенти, які пишуть роботи з літератури, працюють переважно з текстами художніх творів: одного (якщо він великий за обсягом), двох або кількох творів одного автора (тоді характеризують творчі особливості письменника) або кількох (у такому випадку виконують компаративний

аналіз) і навіть представників певного літературного напрямку (бажано обрати певний період і визначити його особливості, порівнявши з іншими етапами). До аналізу залучають літературознавчі дослідження, у яких розглядають якісь аспекти теми дослідження.

Якщо студент і керівник бажають окремо розглянути особливості вивчення певної теми в закладах вищої або середньої освіти (для спеціальності 014.01 «Середня освіта. Українська мова та література. Англійська мова» цей розділ є обов'язковим), тоді варто провести педагогічний експеримент, суть якого полягає у спостереженні за двома групами учнів чи студентів. У контрольній групі навчання здійснюватимуть за звичайною методикою, а в експериментальній – за новою, яку пропонує автор дослідження. В обох групах двічі проводять зріз знань: на початку експерименту і після його завершення. Отримані результати порівнюють і тоді роблять висновок про ефективність розробленої технології.

Аналіз зібраного матеріалу передбачає його наукову інтерпретацію, і це може бути його детальний опис (із прикладами), групування за певними критеріями, з'ясування продуктивності різних типів, порівняння їх (це можна виконувати в синхронії або діахронії), зіставлення отриманих результатів із висновками інших дослідників.

Порекомендуємо мовні одиниці, відібрані для дослідження, записати на окремих картках, що дозволить легше систематизувати їх, наприклад, за способом творення, особливостями словозміни чи функціонування тощо.

При написанні курсової роботи з літератури бібліографічні пошуки найголовніше зосереджують навколо об'єкта дослідження – художнього твору, його детального опрацювання, і зрештою, вироблення навичок наукового аналізу. Другий пласт матеріалів, на який має бути спрямована увага студентів, – це художні твори інших письменників, які за змістом, проблематикою, поетикою загалом наближені до аналізованого тексту і забезпечують можливість вивчення художнього явища в літературному контексті. Третій складник бібліографії – це літературознавчі дослідження різного типу: літературна критика, колективні та авторські історії літератур, монографії, статті, літературно-критичні нариси про письменника, його щоденники, листування тощо.

Бібліографічна праця вимагає уваги, старанності й точних записів. Опрацювання зібраного матеріалу – це насамперед його систематизація, в процесі якої здійснюють відбір та конспектування. Бібліографічні описи джерел доцільно робити на картках (традиційної форми чи електронної), щоб скласти з них робочу картотеку, яка, на відміну від записів у зошиті, зручна тим, що її завжди можна доповнювати новими матеріалами, контролювати повноту добору літератури з кожного розділу наукової роботи, знаходити необхідні записи. Картки можна групувати в будь-якому порядку залежно від

мети або періоду роботи над дослідженням. У початковий період роботи над темою найбільш зручним є розташування карток в єдиному алфавітному порядку прізвищ авторів і назв видань. Можна згрупувати картки за основними питаннями, що розкривають зміст теми. Картки робочої картотеки використовують для складання списку використаної літератури, тому бібліографічні описи на картках необхідно робити, дотримуючись бібліографічних стандартів.

Безперечно, опрацювання наукової літератури, пошук матеріалу для дослідження та його детальний аналіз – це найбільш складний етап у процесі написання курсової роботи, і від його успішного завершення значною мірою залежить кінцевий результат.

3. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

3.1. Основні складники курсової роботи

Курсова робота складається з таких елементів: 1) титульного аркуша, 2) змісту; 3) переліку умовних скорочень (за потреби); 4) вступу; 5) основної частини (двох-чотирьох розділів); 6) висновків; 7) списку використаної літератури; 8) додатків (за потреби).

Титульний аркуш (додаток А) має такий вигляд:

– вгорі в центрі подають інформацію про заклад вищої освіти і кафедру, при якій виконана курсова робота;

– через рядок зліва записують галузь знань, спеціальність, спеціалізацію (цифрове позначення і його розшифрування) та рівень вищої освіти;

– по центру вказують вид роботи (великими літерами: КУРСОВА РОБОТА);

– нижче, теж по центру, записують шифр роботи, який складається з абревіатури КР (курсова робота), умовного позначення групи (ФУМ), номера індивідуального навчального плану студента, номера академічної групи, порядкового номера студента у списку та двох нулів (у зв'язку з відсутністю пояснювальної записки);

– нижче і зліва – з якої навчальної дисципліни (малими літерами), а в наступному рядку – на яку тему написана курсова робота (великими літерами, з початковим компонентом «на тему»);

– зліва зазначають інформацію, що це студент(ка) певного курсу і певної групи, далі залишають місце для підпису і дати подання роботи на кафедру, а наприкінці зазначають прізвище та ініціали виконавця курсової роботи;

– аналогічно нижче подають інформацію про керівника, залишають місце для підпису, а наприкінці зазначають його прізвище та ініціали, науковий ступінь і вчене звання;

– через кілька рядків справа записують кількість балів, а в наступних рядках – оцінку за шкалою: національною й ECTS (проставляють вручну);

– нижче, теж справа, у трьох рядках записують членів комісії (прізвища й ініціали, а перед ними залишають місце для дати проставлення оцінки і підпису);

– останній рядок – це назва міста, в якому знаходиться заклад вищої освіти, та рік захисту курсової роботи (по центру).

Зміст – обов’язковий елемент курсової роботи (по суті, це план разом зі сторінками, на яких починають кожну структурну частину дослідження) (додаток Б).

Великими літерами записують назви тих частин курсової роботи, які в її тексті починають із нової сторінки (це перелік умовних скорочень, вступ, найменування розділів, висновки, список використаної літератури і додатки).

Лише першою великою літерою починають назви інших частин курсової роботи (параграфів, підпараграфів, пунктів тощо), які в тексті друкують на тій самій сторінці, лише через пробіл.

Після цифрового позначення розділу ставлять крапку, а далі великими літерами продовжують друкувати його назву. Після цифрового позначення параграфів та інших менших частин курсової роботи ставлять крапку після першої цифри (порядкового номера розділу) та другої (порядкового номера параграфа), а також наступних цифр, якщо є підпараграфи, пункти тощо. Далі з великої літери пишуть їхні назви.

Просимо звернути увагу на обсяг розділів: не може один розділ мати 20 сторінок, а інший – 5 (у такому разі перший розділ слід поділити на два, а другий трохи збільшити). Рекомендована кількість розділів у курсовій роботі – від двох до чотирьох. Що стосується вступу та висновків, то орієнтовний їхній обсяг – 2–3 сторінки. Перелік умовних скорочень зазвичай займає одну сторінку, а кількість та обсяг додатків не обмежують (проте додатки не можуть бути більшими від основного тексту дослідження).

Перелік умовних скорочень у курсовій роботі є необов’язковим. Зауважимо, що загальноприйняті скорочення (наприклад, *див.* – дивись, *р.* – рік, *с.* – сторінка тощо) сюди не вводять. Натомість авторські скорочення слів і словосполучень, які часто трапляються в тексті, з метою економії можуть бути замінені на їхні скорочені варіанти. Наприклад, якщо курсова робота присвячена опису назв поселень Хмельницької області, то райони, до яких віднесені населені пункти, можуть бути позначені так: *Бг* – Білогірський район; *Вл* – Волочиський район; *Вн* – Віньковецький район і т.д. Часто скорочують джерела дослідження, про що ми опишемо у відповідному параграфі.

Вступ у курсовій роботі – це фактично науковий апарат дослідження, який складається з обґрунтування актуальності теми роботи, об'єкта, предмета, джерельної бази (матеріалу) дослідження, його мети, завдань, методів, наукової новизни, теоретичного і практичного значення, апробації результатів, а також інформації про структуру роботи (зразки оформлення наукових апаратів курсових робіт з української мови та літератури – додаток В). Зазначимо, що об'єкт, предмет, теоретичне значення і апробацію результатів дослідження зазначати необов'язково.

Обґрунтовуючи **актуальність теми**, студент повинен показати суть проблемної ситуації, оцінити її з погляду сучасності і соціальної вагомості, назвати причини, через які обрано певну тему. Саме тому з цього компонента починається кожне наукове дослідження.

Обсяг такого обґрунтування може бути різним – від кількох абзаців до однієї-двох сторінок, однак завжди можна простежити три складники: 1) опис сутності понять, які аналізують у курсовій роботі; 2) короткий екскурс в історію вивчення проблеми; 3) недослідженість якогось аспекту і потреба в його ґрунтовному опрацюванні, що надзвичайно важливо в цій ситуації для вирішення певної проблеми і що зумовлює актуальність дослідження.

Об'єкт роботи становить собою знання, об'єднане в понятті або системі понять, яке визначають як сферу наукових пошуків певного дослідження, що породжує проблемну ситуацію.

Предмет можна визначити як нове наукове знання про об'єкт дослідження, що отримує автор у результаті наукових пошуків. Предмет зазвичай перебуває в межах об'єкта дослідження. Завжди потрібно пам'ятати, що об'єкт більш широкий, а предмет – вузький, який є складником об'єкта і тісно пов'язаний із темою роботи.

Об'єкт і предмет дослідження можуть бути визначені в окремих абзацах або зведені в одному.

Мета – запланований кінцевий результат, якого прагне дослідник у процесі виконання наукової роботи. Мета формулюється переважно одним реченням, присудок якого виражений іменниками в називному відмінку або інфінітивами.

Завдання – це встановлення (виявлення) невідомої раніше певної закономірності або властивості. Вони визначають спрямованість і хід дослідження, структуру роботи, оскільки кожному із завдань може відповідати певна змістова частина – розділ, параграф. Завдання роботи (п'ять-шість речень) починають зі слів *вивчити, виявити, встановити, дослідити, описати, проаналізувати, систематизувати, схарактеризувати* тощо.

Формулювати мету і завдання курсової роботи необхідно якомога чіткіше, оскільки опис їхнього вирішення має скласти зміст розділів наукової праці; зрештою, на основі завдань готують і висновки.

Зазвичай завдання пов'язані зі з'ясуванням сутності досліджуваного об'єкта, описом історії його вивчення, удосконаленням класифікаційних засад,

аналізом особливостей творення та функціонування мовних явищ або характеристикою окремих художніх творів, збірок, альманахів тощо, зіставленням отриманих результатів із наявними даними, розробкою певних рекомендацій (особливо якщо в роботі є методичний розділ).

Джерельна база – це той матеріал, який безпосередньо аналізувався в процесі виконання курсової роботи. У лінгвістичних студіях це можуть бути архівні джерела, словники, зібрання певних текстів тощо, а в літературознавчих – насамперед твори письменників.

Важливий етап наукового дослідження – вибір *методів* проведення дослідження, які служать інструментом у здобутті фактичного матеріалу, будучи необхідною умовою досягнення поставленої мети.

Для мовознавства такими методами є *описовий* (інвентаризація, класифікація та інтерпретація досліджуваних мовних явищ у синхронії), *порівняльно-історичний* (реконструкція походження мов від прамов, установлення еволюційних змін і закономірностей розвитку споріднених мов шляхом їхнього порівняння на різних етапах формування, доведення генетичної близькості мов), *зіставний* (вияв спільних і специфічних рис зіставляваних споріднених і неспоріднених мов на всіх їхніх рівнях, а також у мовленні і в тексті), *типологічний* (виділення загальних ознак і закономірностей мов світу та їхня класифікація залежно від таких ознак для порівняння і встановлення схожості та відмінності між ними), *структурний* (дослідження структури мови з метою її пізнання як цілісної функціональної одиниці, елементи якої співвіднесені та пов'язані чіткою системою відношень), *компонентного аналізу* (розклад лексичного значення на семи). Крім розглянутих, у лінгвістиці застосовують *соціолінгвістичні* (анкетування й інтерв'ювання мовців із метою вивчення мовної ситуації), *психолінгвістичні* (психолінгвістичні експерименти для дослідження різних мовних асоціацій), *математичні* (статистичні характеристики мовних одиниць, проте в курсовій роботі більш доцільно вказувати прийом *кількісних підрахунків*, оскільки статистичні методики переважно не використовують) та інші методи і прийоми.

Практикуючи спеціальну методологію, послуговуються і загальнонауковими методами (такими як *спостереження, порівняння, аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, моделювання, абстрагування, конкретизація, системний аналіз* та інші). Зазвичай у дослідженні використовуються кілька методів, серед яких декларують один провідний (магістральний) і допоміжні методи.

До основних методів вивчення літературного процесу належать: *біографічний* (спосіб вивчення літератури на підставі виявлення її зв'язку з біо-

графією письменника, яку розглядають як визначальний чинник художньої творчості), *культурно-історичний* (осмислення і ґрунтовне висвітлення суспільно-політичних процесів, відбитих в образах і картинах художнього твору), *порівняльно-історичний* (установлення шляхом порівняння схожості і відмінності між літературними явищами, що вивчаються; це основа компаративістики, тобто порівняльного вивчення фольклору, національних літератур, процесів їх взаємозв'язку, взаємодії і взаємовпливів), *формальний* (дослідження художньої форми як найважливішого принципу), *типологічний* (вивчення літературних фактів на основі типологічного зіставлення, тобто встановлення спільних ознак у творах письменника чи усього літературного напрямку поза генетичними або контактними зв'язками), *історико-генетичний* (послідовне розкриття властивостей, функцій, змін реальності у процесі її історичного руху), *історико-теоретичний* (розгляд літератури як історично сформованої свідомості, що дозволяє дослідженню набути яскраво вираженого теоретичного звучання і водночас вносить у теорію історичний момент) тощо.

Крім перерахування методів, які в тексті курсової роботи прийнято виділяти курсивом, варто було б зауважити, який саме аспект ними досліджували. Це дозволить пересвідчитися в логічності та правильності вибору саме цих методів.

Наукова новизна – головна вимога до наукових результатів. Це означає, що робота повинна містити наукове завдання, яке має істотне значення для відповідної галузі знань. Назвемо елементи новизни, що можуть бути представлені в результатах дослідження: 1) новий об'єкт дослідження; 2) нова постановка відомих проблем або завдань; 3) новий метод вирішення або нове його застосування; 4) нові наслідки з відомої теорії в нових умовах; 5) нові результати експерименту та їхні наслідки; 6) нові або вдосконалені критерії, показники та їхнє обґрунтування тощо.

У науковій новизні студент має вказати, що нового внесено у процес дослідження обраної теми, подати коротку анотацію нових положень, показати відмінність отриманих результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни (*дістало подальший розвиток, зроблено спробу, удосконалено, створено*). Наукову новизну слід формулювати коректно, уникаючи слів на зразок *вперше описано, вперше проаналізовано*; так можна писати, якщо дійсно в сучасній філології немає подібних наукових напрацювань. Отже, автор повинен зробити наукове узагальнення досліджень, показати унікальність власних пошуків і представити нове наукове знання, отримане в дослідженні.

Теоретичне значення – осмислення, систематизація певних явищ, дослідження закономірностей та тенденцій їх функціонування. Потрібно вказати, уявлення про які теоретичні поняття чи явища допомогла розширити ця робота.

Практичне значення – це з'ясування можливості використати у практичній діяльності здобуті результати. Отже, у роботі треба подати відомості про практичне застосування отриманих результатів (наприклад, при вивченні теми в закладах вищої або середньої освіти, написанні посібників, укладанні словників тощо).

Завершує вступ інформація про *результати апробації* дослідження (слід перерахувати всі конференції, у яких студент взяв участь, і назвати публікації, у яких апробовано результати курсової роботи, обов'язково на них пославшись у тексті) та *структуру* курсової роботи (вказати, з яких частин складається наукова праця і який її обсяг).

Ще раз зазначимо, що обов'язковими складниками вступу курсової роботи є актуальність теми, мета, завдання, джерельна база, методи, наукова новизна, практичне значення і структура роботи. Додатково можна ввести інформацію про об'єкт і предмет, теоретичне значення й апробацію результатів дослідження.

Після вступу в курсовій роботі розташовуємо основну частину, яка зазвичай складається із трьох розділів (має бути не менше ніж два і бажано, щоб було не більше ніж чотири).

Перший розділ – обґрунтування теоретичних засад дослідження.

У теоретичній частині з'ясовуємо сутність усіх понять, які описуємо в курсовій роботі (можна в діахронічному аспекті), аналізуємо наявні типи класифікацій мовного або літературного матеріалу, звертаємо увагу на критерії, на основі яких здійснюємо цю систематизацію.

Обов'язковим параграфом першого розділу є опис історії вивчення проблеми. Традиційно спочатку розглядають дисертаційні роботи й монографії як більш вагомні наукові студії (в окремих випадках сюди включають енциклопедичні і словникові видання), потім характеризують статті зі збірників наукових праць, особливо якщо це матеріали конференцій, присвячених аналогічній або спорідненій проблемі (у такому разі варто послатися і на збірники тез виступів на науковому форумі). Не можна залишати поза увагою і джерела дослідження: як основні, так і додаткові, а також будь-яку інформацію, яка сприятиме більш повному опису основ курсового дослідження. Слід, однак, завжди коментувати наведену цитату, і такий критичний аналіз інформації дозволить визначити здобутки попередніх дослідників, встановити певні суперечності (відсутність опису властивостей та ознак на основі певних критеріїв, неповний аналіз мовної чи літературної одиниці і т.д.), а на їхній основі – визначити основні завдання власного дослідження, що дозволить усунути якусь прогалину в системі наукових знань певної галузі, напрямку, піднапрямку тощо.

Зважаючи на те, що важко визначити, котрий із науковців зробив більший внесок у розв'язання якоїсь проблеми, усі прізвища авторів, які дотримуються єдиних поглядів на сутність того чи іншого питання, вказують

в алфавітному порядку, що дозволяє встановити рівність відносин дослідника до наукових концепцій учених.

Прізвища дослідників (а також назви їхніх праць, установ, де вони працювали, літературних об'єднань, інші власні назви) наводимо державною мовою (якщо є, то загальноприйнятий варіант такої конструкції; якщо немає літературної форми найменування, то його транслітеруємо). Можна при першій згадці наводити такі номінації мовою оригіналу (наприклад, у дужках).

Результати власного дослідження представляємо у *другому (третьому, четвертому) розділах*, де аналізуємо зібраний матеріал на основі певних засад, характеризуємо спільні й відмінні риси мовних або літературних явищ, робимо узагальнення, порівнюємо їх із висновками, отриманими іншими дослідниками.

Усі теоретичні позиції обов'язково підкріплюємо ілюстративним матеріалом (зазвичай підбираємо однакову кількість прикладів, наприклад, по три, проте можна подати більше, навіть і всі, якщо кількість аналізованих одиниць чи явищ не дуже велика або коли такі кількісні підрахунки є одним із завдань дослідження). Зазначимо, що приклади прийнято друкувати курсивом, зокрема і речення чи фрагменти тексту (якщо серед двох останніх потрібно виділити певне слово або словосполучення, або у слові – окремі звуки чи морфеми, то їх позначають напівжирним курсивом). Приклади теж рекомендуємо подавати в алфавітному порядку.

Якщо в курсовій роботі планують проведення педагогічного експерименту, то в одному з розділів (зазвичай в останньому) описують увесь процес, зокрема *констатувальний* етап, мета якого – початковий контроль знань, умінь і навичок у контрольній та експериментальній групах учнів або студентів; *формувальний*, де характеризують методи, прийоми, форми роботи та інші фактори, що мають вплинути на експериментальну групу з метою якісного покращення тих показників, які досліджують; *контрольний*, який повинен засвідчити ефективність проведеної роботи в експериментальній групі (порівняно з контрольною).

У *висновках* необхідно підсумувати результати аналізу мовного або літературного матеріалу. Прийнято висновки нумерувати, причому першим буде пункт, присвячений загальній характеристиці дослідження, наступні кілька пунктів мають збігатися із завданнями, а останній – вказувати на перспективи, тобто на те, як курсова робота може знайти своє продовження. Таким чином, висновками є стислий, послідовний, логічний виклад тих теоретичних і практичних результатів, які отримав автор курсової роботи і які свідчать про реалізацію мети і розв'язання поставлених завдань.

Обсяг кожного пункту висновків – від одного до кількох (двох, трьох, рідше – більше) абзаців, без ілюстративного матеріалу (тобто без прикладів) і без цитат та посилань на інших дослідників; натомість варто використати цифрові дані, які ілюструють продуктивність певних мовних, літературних або дидактичних явищ (можна у відсотках). У висновках не слід подавати нової інформації і не можна дослівно копіювати ті положення, які є в тексті курсової роботи.

Зазначимо також, що в окремих дослідженнях практикують проміжні висновки (так звані висновки до розділів, які оформляють як заключні параграфи кожного розділу). Більш доцільно підводити певний підсумок наприкінці кожного розділу без виокремлення окремої структурної частини.

Завершальний компонент основної частини курсової роботи – **список використаної літератури** (ми пропонуємо саме таку номінацію, на відміну від **списку використаних джерел**, який може бути складником списку використаної літератури (або оформлений у переліку умовних скорочень) і вміщувати безпосередньо мовний або літературний матеріал, який аналізують, а не монографії, дисертації, статті тощо, в яких така характеристика вже є і на які в тексті курсової роботи мають бути посилання).

Список повинен містити 25–35 найменувань, розташованих за абетковим принципом, і не менше ніж 80 % із них мають бути друковані матеріали (статті, тези, монографії тощо).

Додатки позначають літерами А, Б, В і т.д. (крім Г, Є, З, И, І, Ї, Й, О, Ч, Б) і розташовують відповідно до посилання на них у тексті курсової роботи, яке повинно бути обов'язковим. Додатки мають спільну з основним текстом нумерацію сторінок (навіть якщо наводять окремий документ із власною нумерацією сторінок, то в додатках проставляють іншу нумерацію, яка відповідає самій роботі).

Зазначимо, що кожен додаток зазвичай починають із нової сторінки. Перед Додатком А по центру пишемо великими літерами слово **ДОДАТКИ**, тоді справа – слово «Додаток» і його буквене позначення, а потім по центру – назву додатка звичайними літерами (перша – велика). Можливе розташування на одній сторінці двох чи більше невеликих додатків.

У додатки можна виносити ілюстративний матеріал, таблиці, схеми, діаграми, малюнки (рисунки), формули тощо. Усе розміщене нумерують у межах кожного додатка (наприклад: табл. Б.3.1 – це перша таблиця третього розділу додатка Б). Додатки, проте, є необов'язковою частиною дослідження.

Отже, курсова робота складається з: 1) титульного аркуша, який оформляємо згідно з нормативними вимогами; 2) змісту, в якому зазначаємо початкові сторінки кожного розділу і підрозділу; їхні назви у змісті й тексті мають бути однаковими; 3) переліку умовних скорочень (наприклад, джерел дослідження, місцезнаходження об'єктів тощо), який не є обов'язковим;

4) вступу, де характеризуємо актуальність теми курсової роботи, мету, завдання, джерельну базу, методи, наукову новизну, практичне значення і структуру, а за бажанням – об’єкт, предмет, теоретичне значення та апробацію результатів дослідження; 5) розділу першого (2–4 пунктів, зокрема лінгвістично-теоретичного або літературно-історичного огляду певної проблеми) і другого (теж 2–4 пунктів, в яких наявний опис власного дослідження); зазначимо, що розділів може бути і три або чотири; 6) висновків, у яких коротко підсумовуємо результати, отримані в процесі виконання роботи; висновки за змістом мають відповідати завданням, поставленим у вступі роботи; 7) списку використаної літератури, причому на всі наведені праці повинні бути посилання в тексті курсової роботи; 8) додатків (необов’язково), в яких розміщуємо об’ємний фактичний матеріал (діаграми, ілюстрації, словники, таблиці тощо).

3.2. Технічні вимоги до оформлення роботи

Курсову роботу друкують на стандартних листках ф. А 4 (210×297 мм) з одного боку через півтора інтервали (29–30 рядків на сторінці). Орієнтовні розміри полів: зліва – 30 мм, справа – 15 мм, вгорі – 25 мм, внизу – 20 мм. Абзацний відступ – 10 мм, шрифт – Times New Roman, розмір кегля – 14.

Обсяг курсової роботи становить один друкований аркуш (орієнтовно 22–24 сторінки). Зробимо певний допуск у бік збільшення – 30 сторінок (без додатків). Пам’ятаємо, що обсяг додатків не може бути більшим від обсягу основної частини роботи, яка повинна складати від 24 до 30 сторінок.

Сторінки нумерують арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації для всього тексту курсової роботи. Номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці тим самим шрифтом, що й друкують текст. Титульний аркуш включають до загальної нумерації сторінок, але номер сторінки на ньому не проставляють.

Кожен розділ поділяємо на параграфи, параграфи – на підпараграфи, у складі яких можемо виокремити пункти і підпункти (назви усіх цих структурних частин друкуємо напівжирним шрифтом, причому найменування розділу – по центру великими літерами: спочатку – його номер, після якого ставиться крапка, якщо далі є текст, або без крапки, якщо текст – в наступному рядку):

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ПОРІВНЯЛЬНИХ ЗВОРОТІВ

або:

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ПОРІВНЯЛЬНИХ ЗВОРОТІВ

Великими літерами напівжирним шрифтом по центру друкують і найменування таких частин курсової роботи, як **ПЕРЕЛІК УМОВНИХ**

СКОРОЧЕНЬ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ДОДАТКИ.

Найменування всіх інших компонентів друкують з абзацу (перша літера велика), але після номінації параграфів і підпараграфів тексту немає і крапку не ставлять, а після назв пунктів і підпунктів ставлять крапку, а далі в тому ж рядку звичайним шрифтом друкують текст (якщо ж речення починають із наступного рядка, то крапку після назв пунктів і підпунктів не ставлять).

Нумерація таких частин складається з номера розділу і порядкових номерів менших елементів (наприклад, 2.2.4. – четвертий підпараграф другого параграфа другого розділу).

Якщо після роздрукування курсової роботи виявлено друкарські помилки, описки чи графічні нечіткості (бажано уникати такої ситуації, ґрунтовно перевіряючи текст раніше), то їх можна виправляти охайним підчищенням чи за допомогою коректора і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого тексту (фрагменту малюнка) тим самим кольором, яким написаний текст.

Укажемо також на оформлення таблиць, ілюстрацій та приміток, які часто трапляються в наукових роботах (ми не характеризуємо формули, які у філологічних дослідженнях практично відсутні).

У вигляді **таблиць** переважно подаємо цифровий матеріал, який часто ілюструє продуктивність певного мовного чи літературного явища. Таблиці нумерують у межах розділу (якщо таблиці перенесені в додатки – то в межах кожного додатка). Номер таблиці складається з номера розділу (позначення додатка) і порядкового номера таблиці, розділених крапкою. На всі таблиці мають бути посилання в тексті курсової роботи (наприклад: *див. Таблицю 2.1*). Посилання на таблицю повинні органічно входити в текст, а не виділятися у самостійну фразу, яка повторює тематичний заголовок таблиці. Таблиці розміщують або в додатках, або безпосередньо після першого на них посилання (при розміщенні таблиці в тексті), або на наступній сторінці після першого посилання (при розміщенні таблиці на окремій сторінці). За потреби (наприклад, великої ширини) таблицю, її номер, назву і текст у таблиці можна розташовувати вздовж довгої сторони окремого аркуша таким чином, щоб вона читалася при повороті записки на 90 градусів за годинниковою стрілкою. Кожна таблиця має мати назву, яку вказують над таблицею. Перед назвою таблиці пишуть слово «Таблиця» і її номер, який відділяють від назви за допомогою тире. Наприкінці назви крапку не ставлять. Заголовки таблиці, її граф і рядків треба писати в однині з великої літери без крапки наприкінці, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення із заголовком, або з великої, якщо вони мають самостійне значення. Заголовки граф можуть бути записані паралельно до рядків таблиці чи перпендикулярно до них.

Позначення одиниці, загальне для графі (рядка), зазначають наприкінці її заголовка через кому, наприклад: «%». Числові значення в графах розташовують так: одиниці під одиницями, десятки – під десятками і т.д. Числові значення неоднакових величин центрують. При відсутності відомостей у графах ставлять знак (...), а якщо явище не спостерігається – тире (прочерк). Залишати клітинку порожньою не бажано. Однотипні числові дані рекомендують округляти з однаковим ступенем точності в межах графі або рядка. Якщо число не округлене, у дробову частину десяткового дробу можна додавати нулі. Якщо висота таблиці перевищує одну сторінку, її продовження переносять на наступну, при цьому лінію, що обмежує першу частину таблиці знизу, не проводять, а над продовженням із правого боку пишуть «Продовж. табл. _._» (якщо таблиця не закінчується на листі та має продовження на наступному листі) або «Закінчення табл. _._» (якщо таблиця закінчується на листі) і зазначають її номер. При перенесенні таблиці можна її заголовок замінювати номерами граф, відповідними до їхніх номерів у першій частині таблиці. Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок.

Ілюстрації виконують у вигляді креслень, ескізів, схем, графіків, діаграм, фотографій тощо, і часто всіх їх умовно називають рисунками. Пропонуємо замість цього росіянізму використовувати видові номінації ілюстрацій (діаграма, модель, малюнок, схема тощо). Такі елементи зазвичай виконують із використанням комп'ютерних програм та роздруковують на чорнобілому або кольоровому принтері. Їх розміщують, як правило, на окремих аркушах курсової роботи. Можливе розміщення на одному аркуші декількох ілюстрацій або невеликих ілюстрацій – безпосередньо в тексті дослідження. Ілюстрації розташовують після першого на них посилання (при розміщенні ілюстрації в тексті) або на наступній після першого посилання (при розміщенні ілюстрації на окремій сторінці). За необхідності (наприклад, великої ширини) ілюстрацію, її номер, назву та підписи під нею дозволяють розташовувати вздовж довгої сторони окремого аркуша таким чином, щоб ілюстрація читалася при повороті записки на 90 градусів за годинниковою стрілкою. Ілюстрації нумерують у межах кожного розділу двома цифрами, поділеними крапкою – номером розділу і порядковим номером ілюстрації. На всі ілюстрації повинні бути посилання в тексті. Кожна ілюстрація повинна мати назву. Слово «Рисунок» («Діаграма», «Модель», «Схема»), його номер та назву пишуть звичайним шрифтом по центру основного тексту. Після назви ілюстрації крапки не ставлять (наприклад: Діаграма 2.2. Продуктивність суфіксаль-

них дериватів; Мал. 1.3. Портрети головних героїв повісті «Щедрий вечір; Схема 3.1. Картосхема Меджибожа). За необхідності над номером і назвою ілюстрації розміщують пояснення – розшифрування номерів позицій на кресленнях, ескізах, діаграмах тощо. Пояснення пишеться шрифтом Times New Roman, 12 пт по ширині основного тексту, наприклад, у діаграмі: 1 – назви річок; 2 – назви озер, 3 – назви ставків.

Примітки – це короткі записи, що слугують поясненням до тексту, таблиці або ілюстрації. Розміщують примітки з абзацу безпосередньо після тексту, таблиці чи ілюстрації і пишуть з великої літери. Одну примітку не нумерують, а декілька – нумерують послідовно арабськими цифрами. Текст подають поряд.

Деталізуємо декілька важливих вимог, які стосуються мовностилістичної культури наукової роботи.

Логічність і послідовність забезпечується використанням слів і словосполук, які вказують на розвиток думки (*насамперед, по-перше, потім*) або її уточнення чи трансформацію (*зупинимось на, перейдемо до, підтвердженням сказаного є*), джерело інформації (*за даними, на думку, як зауважує*), схвалення (*безперечно, безумовно, погоджуємося з*) або заперечення (*однак, оскільки, проте*), причинно-наслідкові зв'язки (*до того ж, відповідно до цього, завдяки цьому*), підсумок (*звідси випливає, отже, таким чином*).

Особливо необхідно підкреслити вагомість лексем, які свідчать про ступінь вірогідності (*дійсно, зрозуміло, вірогідно*) та об'єктивність наявної в курсовій роботі інформації (*здається, можливо, стверджують*), що надає висловлюванню відносності; водночас абсолютні твердження вимагають від автора дослідження найвищої відповідальності.

Активне використання наукової термінології має бути доречним (наприклад, *топонімна лексика*, але *топонімічне дослідження*). Якщо використовують маловідомий термін, слід навести його дефініцію і покликання на першоджерело. Власні терміни в курсових роботах не вживають.

Використовуючи якісні прикметники, ми маємо надавати перевагу аналітичним (складеним) формам ступенів порівняння (зі словами *(най)більш*, *(най)менш*).

Автору наукової роботи слід намагатися застосовувати мовні конструкції, що унеможливають уживання особового займенника першої особи однини **я**. Для висловлення власної думки послуговуємося займенником **ми**, що дозволяє презентувати свою думку як думку певної групи людей, наукової школи або наукового напрямку. Проте в писемному мовленні займенника

ми краще уникати, замінюючи двоскладні речення односкладними (*Було схарактеризовано критерії ..., Спочатку аналізують ..., Схиляємося до думки...*) або конструкціями з підметом і присудком (на зразок: *Автор вважає ...*).

Кількісні (зокрема і дробові) числівники позначають цифрами, а порядкові – числово-буквеними комбінаціями (наприклад, 55 – це п'ятдесят п'ять, а 55-й – п'ятдесят п'ятий). Якщо в реченні трапляються лише прості числівники, їх варто записувати словами.

Часто використовують зворотні дієслова, пасивні конструкції, що зумовлено необхідністю підкреслити об'єкт дії, предмет дослідження (*звернено особливу увагу на; у курсовій роботі розглядаються*), проте сьогодні все більше практикують опис процесу дослідження за допомогою форми дієслів першої або третьої особи множини теперішнього або майбутнього часу (*бачимо, що; пропонують нові систематизації*).

Пам'ятаємо, що дієприкметників на *-ий, -вий* в українській мові немає, а активні дієприкметники теперішнього часу в сучасній українській літературній мові майже не вживають, тому їх слід замінювати підрядними реченнями: *інформуючий – той, що інформує; перемігший – той, що переміг*) або іншими лексемами (*контролюючі (органи) – органи контролю, діючий (закон) – чинний*). Натомість пасивні дієприкметники в наукових текстах трапляються досить часто (*названий, проаналізований, схарактеризований*), однак у викладі матеріалу слід уникати дієприкметника *даний*, замість якого пропонують слова *певний, такий, той, цей* тощо.

У реченнях із дієприслівниковими зворотами потрібно звертати увагу на те, щоб дія, на яку вказує присудок і дієприслівник, виконувалася однією і тією ж особою або стосувалася того самого об'єкта, тобто речення із дієприслівниковими зворотами повинні містити у собі підмет і присудок або ж бути означено- чи неозначено-особовими (наприклад: *Виконавши завдання вчасно, ми встигли на зустріч – Ми виконали і Ми встигли*; проте не можна: *Прийшовши до театру, вистава вже розпочалася – Ми прийшли*, але *Вистава почалася*; треба: *Прийшовши до театру, ми побачили, що вистава вже розпочалася* або *Коли ми прийшли до театру, вистава вже розпочалася*). Ненормативним також є використання дієприслівникових зворотів у безособових реченнях: *Підготувавшись до іспиту, усім треба скласти його успішно* (треба: *Оскільки всі підготувалися до іспиту, то й скласти його треба успішно*). Недоречно використовувати в ділових документах дієприслівник *не дивлячись*; слід послуговуватися лише прийменником *незважаючи на*.

Форми на **-но**, **-то** в українській мові є безособовими і не можуть мати при собі навіть пасивного суб'єкта, вираженого формою орудного відмінка, тому замість *Нами проаналізовано* треба *У роботі проаналізовано*.

Складним для нашого мовлення є використання прийменника **по**, особливо коли йдеться про переклад словосполучень українською мовою. Російські словосполучення з таким прийменником перекладають низкою конструкцій із прийменниками **для** (*комісія для складання актів*), **за** (*за свідченням*), **з** (*курс лекцій з української мови*), **на** (*на вимогу*), **після** (*після розгляду*), **у (в)** (*в усіх напрямках*). Варто також запам'ятати основні відношення, які виражає прийменник **по** в українській мові: мету (*піти по воду*), місце і напрямок дії (*рух по поверхні*), сферу діяльності (*колеги по роботі*), кількісні відношення (*по вісім годин на добу*).

Прийменник **при** в українській мові має відповідники з прийменниками **з/зі** (*зі мною*), **за** (*за життя ученого*), **під час** (*під час читання*), **у (в)** (*у присутності всіх*), а часові відношення можемо виражати іншими синтаксичними конструкціями (*коли опрацьовують відомості; передплачуючи газету; сказавши це*).

Недоліком є нагромодження однакових прийменників, як-от: **На наступному тижні на честь свята на сценах театрів, на відкритих майданчиках, на Центральному стадіоні відбудуться найрізноманітніші концерти, на які ми запрошуємо киян і гостей столиці** (слід ужити конструкції *наступного тижня; куди ми запрошуємо...*, а також одним прийменником **на** об'єднати однорідні обставини).

Варто пам'ятати, що близькозначні синоніми можуть вимагати різних відмінків: *навчатися* (чого?) *мови* – *вчити* (що?) *мову*; пароніми мають не тільки різне значення, а й різне керування: *оснований* (на чому?) *на пра-вилах* – *заснований* (ким?) *науковцем*; в українській і російській мовах однаково за значенням дієслово може вимагати від додатків різних відмінкових форм: *дякувати* (кому?) *учителю* – *благодарить* (кого?) *учителя*.

Причиною порушення синтаксичних норм може бути ситуація, коли біля дієслів, які вимагають неоднакових відмінків, уживається спільний додаток, напр.: *Я люблю (що?) і захоплююся (чим?) читанням книг* (краще: *Я люблю читати книги і захоплююся цим процесом*). Іноді кероване слово може вступати в подвійну залежність, тобто може залежати від різних слів у реченні, що перешкоджає точному розумінню думки: *Студентові доводилось багато пояснювати* (*студент* – той, хто пояснює, чи той, кому пояснюють).

При розміщенні підрядного речення всередині головного в останньому іноді спостерігаємо зміщення конструкції, тобто неузгодження окремих форм, наприклад: *Головне, на чому наполягав учитель, це на необхідності перекладання іспиту* (Правильно: *Головне, на чому наполягав учитель, – це необхідність перекладання іспиту*).

Є низка інших мовленнєвих недоліків, таких як надмірне ускладнення речення підрядними; неправильне місце підрядного речення у структурі складнопідрядного, що призводить до двозначності у сприйнятті фрази; змішування прямої і непрямої мови тощо.

Безперечно, кожна курсова робота повинна бути ретельно перевірена, оскільки наявність орфографічних, пунктуаційних та ортологічних помилок є підставою для зниження загальної оцінки за виконане дослідження.

3.3. Оформлення посилань та списку використаної літератури

Будь-яка наукова робота передбачає аналіз літератури з теми дослідження, на яку у тексті мають бути посилання, які подають у квадратних дужках, де вказують:

1) порядковий номер наукової праці у списку використаної літератури, а через кому – сторінку, на якій знаходиться інформація, яку цитують (наприклад: [12, с. 43], що означає: цитату взяли із 43-ї сторінки наукової праці, яка у списку використаної літератури подана за № 12), або:

2) прізвище дослідника, через кому – рік видання цитованої праці, через кому – сторінку, на якій знаходиться інформація, яку цитують; якщо певного року надруковано дві або більше наукових праць, то біля року ставиться літера *a*, *b* і т.д., наприклад: [Торчинський, 2010б, с. 58], що означає: цитату взяли із 58-ї сторінки посібника М. М. Торчинського «Українська ономастика», надрукованого 2010 року, однак у списку використаної літератури є ще одна стаття цього автора, позначена 2010а, оскільки її назва починається літерою *Д* («Денотатно-номітивна...»), відповідно, її подають раніше).

Обидва варіанти посилання мають у своєму складі вказівку на сторінку, звідки взяли цитату, однак якщо в тексті курсової роботи лише згадують наукову працю певного автора, то у квадратних дужках можна подавати тільки її порядковий номер (у словнику [24] *Д. Г. Бучко і Н. В. Ткачова пропонують*) або прізвище та рік видання (у словнику [СУОТ, 2012] *Д. Г. Бучко і Н. В. Ткачова пропонують*).

Можливим є і варіант, коли потрібно послатися на декілька праць одного автора, до того ж, два дослідники мають однакове прізвище, проте різні ініціали, тоді порядкові номери подаються через крапку з комою (у працях *Ю. О. Карпенка* [23; 24; 26], а якщо такі праці у списку використаної літератури записані підряд, то можна оформити так: у працях *Ю. О. Карпенка* [23–26]), а прізвища – з ініціалами (одним або двома) і роками видання, які теж записують через крапку з комою (у працях *Ю. О. Карпенка* [Карпенко Ю., 1962; 1976; 1983]).

Якщо в тексті курсової роботи вказують, що опис якоїсь типології мовного матеріалу або характеристику певного літературного твору чи його героїв взято із багатосторінкової частини наукової праці (не дослівно), то перед порядковим номером або прізвищем варто записати слово *див.* і поставити двокрапку (*Детальну характеристику образу Чіпки Варениченка здійснив В. Ф. Погребенник [див.: 16, с. 122–167]; Семантику твірних основ мікротопонімів Підгір'я описала О. І. Михальчук [див.: Михальчук, 1998, с. 56–89]*).

Усі цитати подають українською мовою, а не мовою оригіналу; натомість у списку використаної літератури наукові праці записують російською, польською, англійською та іншими мовами (так само – у квадратних дужках, де вказується умовне позначення джерела інформації).

Перевантажувати текст курсової роботи цитатами не бажано (на одній сторінці не варто подавати більш ніж три посилання). Узагалі ж і за велика кількість цитат, і недостатня ідуть на школу науковій роботі.

Зазначимо, що у список використаної літератури можна ввести рубрику «Список опрацьованих джерел», в якому подають перелік текстів тих творів, які студент опрацював. Нумерація при цьому має бути наскрізною, щоб уникнути плутанини під час оформлення посилань. Однак рекомендуємо цей перелік подавати на початку курсової роботи (як «Перелік умовних скорочень»), де, крім всієї бібліографічної інформації, оформленої згідно з нормативними вимогами, представити і скорочений варіант назви твору, який буде використовуватися в тексті роботи при цитуванні. Наприклад, для теми, пов'язаної з баладами Т. Г. Шевченка, можна дати такі умовні скорочення: *П* – «Причинна»; *Т* – «Тополя»; *У* – «Утоплена», «УТК» – «У тиці Катерини». Бібліографічне посилання матиме такий вигляд: зліва подаємо умовне скорочення (*П*), а справа – повний бібліографічний опис (Шевченко Т. Г. Причинна. *Зібрання творів у шести томах*. Київ: Наукова думка, 2003. Т. 1. Поезія 1837–1847. С. 596). У тексті курсової роботи після цитати подають лише скорочене посилання і сторінку, звідки взято рядок (наприклад: *Рече та стогне Дніпр широкий...* (*П*, с. 596)).

Загальновідомо, що цитати в тексті курсової роботи беруть у лапки і наводять у граматичній формі згідно з авторським написанням, повністю, без перекручення змісту висловлювання. Можливий пропуск окремих слів, частин речення або навіть окремих речень (у цьому випадку на місці пропущених слів ставлять три крапки, як на початку, так і в середині або наприкінці цитати, причому розділовий знак, який стояв перед пропущеним фрагментом, не зберігають), наприклад: *...національна мова складається з двох самостійних гілок: спільної для всієї нації літературної мови ... і мови народної, яка досить відрізняється в різних діалектних ареалах* [18, с. 8] (у цитаті із праці І. Г. Матвіяса «Українська мова і її говори» пропущено початковий (*Проте*

слід пам'ятати, що...) та серединний (...*відшліфованої майстрами художнього слова...*) компоненти).

Крапку ставлять після квадратних дужок, а знак оклику, знак питання і три крапки – перед лапками (відповідно і перед квадратними дужками).

Якщо ж цитування непряме, то тексту в лапки не беремо і авторської орфографії та пунктуації не зберігаємо, однак покликання оформляємо так само, як і при прямому цитуванні. Зазначимо, що в таких ситуаціях частіше трапляється варіант, коли подають спільну думку двох або кількох авторів, зафіксовану в різних наукових працях; тоді їх наводять у квадратних дужках через крапку з комою (наприклад: [4, с. 93; 17, с. 107; 41, с. 12]). Якщо ж просто перераховують дослідників, то у квадратних дужках після кожного прізвища позначають порядковий номер наукової праці у списку використаної літератури (наприклад: *Власні назви річок Західної України аналізували С. О. Вербич* [5], *М. Д. Матіїв* [16], *Я. П. Редька* [48] та інші гідронімісти).

Посилання на автора цитати можна подати: 1) як слова автора з відповідною пунктуацією, проте у квадратних дужках все одно оформляємо покликання (наприклад: *О. П. Карпенко пише: «Ойконіми від найдавніших часів зберігали в своїх основах рельєфні, інші природні особливості, а також імена (прізвища та прізвиська) людей»* [Карпенко О., 2019, с. 263]); 2) як вставне словосполучення чи речення (наприклад: *Як дослідив український учений В. Г. Сняренко, найвірогіднішою й найпереконливішою слід вважати версію, яка пов'язує назву **Україна** зі словами **край, країна*** [Сняренко, 1991, с. 39]); 3) як головне речення у складнопідрядному реченні з підрядним з'ясувальним, (наприклад: *Всесвітньовідомий учений академік А. Ю. Кримський, дослідивши величезний фактичний матеріал, категорично твердив, що жива українська мова XI ст. «стоїть посеред східного слов'янства цілком уже відокремлена»* [Кримський, 1924, с. 107]), усе – теж із відповідними посиланнями.

Тепер розглянемо особливості оформлення власне **списку використаної літератури**, який містить усі джерела, що цитуються в тексті, а також літературу, що безпосередньо стосується теми і була опрацьована у процесі роботи.

Усі бібліографічні записи рекомендуємо нумерувати, що дає уяву про розміри списку і полегшує його використання (зокрема покликання на наукові праці). Нумерація є суцільною для всього бібліографічного списку, номер ставлять перед бібліографічним записом і відокремлюють від нього крапкою (наприклад, *1. Андрощук О. А. ... а не 1). Андрощук О. А. ...*). Бібліографічний запис будь-якої праці (об'єкта посилання) включають у перелік тільки один раз.

Основним для курсової роботи є абетковий спосіб оформлення списку використаної літератури, проте в ньому рекомендують спочатку розміщувати закони і постанови (за їх наявності) у такій послідовності: 1) Конституція; 2) Закони; 3) Укази Президента; 4) Постанови.

Джерела і літературу слід розташовувати за алфавітом прізвища перших авторів або назв робіт. У назвах, що починаються із прийменників чи артиклів, останні розглядають як окремі слова, тобто бібліографічний запис «До питання...» буде стояти в бібліографічному списку раніше від бібліографічного запису «Документи...».

Основні правила абеткового розміщення бібліографічних записів:

- а) при збігу першого слова назви – за алфавітом другого слова і так далі;
- б) праці одного автора – за алфавітом першого слова назви окремих творів;
- в) при збігу прізвищ та ініціалів авторів – за алфавітом праць; г) різними мовами – спочатку українською (російською) мовою чи мовами з кириличним алфавітом; потім – мовами з латинською графікою (теж алфавітний порядок).

На відміну від колишньої системи оформлення списку використаної літератури, нині введено низку нововведень (див.: ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання», разом із певними змінами, пропонованими Інститутом української мови НАН України та іншими вітчизняними та зарубіжними інституціями):

1) для позначення електронної адреси електронного ресурсу віддаленого доступу в примітці дозволено замість слів «Режим доступу» (чи «Доступ») або їхнього еквівалента іншою мовою (наприклад, «Available from») застосовувати аббревіатури «URI» (Uniform Resource Identifier – Уніфікований ідентифікатор ресурсу) або «URL» (Uniform Resource Locator – Уніфікований показчик ресурсу);

2) довгу електронну адресу можна переносити на наступний рядок. У цьому разі останнім у першому рядку має бути знак «навскісна риска» («/»), наприклад: Економіка. Управління. Інновація. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/e-/journals/eui/2012_2/pdf/12bopypv.pdf;

3) після електронної адреси подають відомості про дату звернення до електронного ресурсу віддаленого доступу: число, місяць і рік (в круглих дужках) після слів «дата звернення», наприклад: URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 08.02.2020);

4) у заголовку бібліографічного запису подають відомості про одного, двох чи трьох авторів, при цьому імена цих авторів у бібліографічному описі за навскісною рисою не повторюють; також за потреби в заголовку бібліо-

графічного запису позатекстового посилання можна зазначати більше ніж три імені авторів;

5) замість знака «крапка й тире» («.—»), який розділяє зони бібліографічного опису, в бібліографічному посиланні рекомендовано застосовувати знак «крапка» (при цьому в межах одного документа застосування в бібліографічних посиланнях розділових знаків уніфікують);

6) дозволено не брати у квадратні дужки відомостей, запозичених не з титульної сторінки документа;

7) після назви можна не вказувати загального позначення матеріалу («Текст», «Електронний ресурс», «Карти», «Ноти» тощо);

8) у складі вихідних даних дозволено не подавати найменування (ім'я) видавця; якщо ж видавництво вказують, то перед його назвою традиційно ставлять двокрапку і не беруть у лапки;

9) у складі відомостей про фізичну характеристику документа можна зазначати або його загальний обсяг (наприклад: 285 с.), або номер сторінки, на якій подано об'єкт посилання (наприклад: С. 19);

10) дозволено не наводити відомостей про серію та Міжнародний стандартний номер (ISBN, ISMN, ISSN);

11) в усіх елементах бібліографічного опису (за винятком основної назви документа й відомостей, що належать до назви та містять одне слово) можна скорочувати окремі слова та словосполучення згідно з ДСТУ 3582, ДСТУ 6095, ДСТУ 7093, ГОСТ 7.12;

12) назви міст, де надруковано працю, подають повністю;

13) назви наукових праць, з яких береться їхня частина (наприклад, статті із збірників наукових праць або журналів), рекомендуємо записувати курсивом;

14) усі особливості оформлення (на зразок – скорочення слів, відсутність видавництва, усі прізвища авторів тощо) мають бути однаковими для всього списку використаної літератури.

Наведемо декілька прикладів бібліографічних описів:

– **один автор:** Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Академія, 2009. 376 с.;

– **два автори:** Качак Т. Б., Круль Л. М. Зарубіжна література для дітей. Київ : Академвидав, 2014. 416 с.;

– **три автори:** Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури : підручник. За ред. Галича О. Київ : Либідь, 2001. 488 с.

– **чотири автори і більше:** Мочерний С. В., Ларіна Я. С., Устенко О. А., Юрій С. І. Економічний енциклопедичний словник: у 2 т. Львів, 2006. Т. 1. 616 с.;

– **автор(и) та редактор(и):** Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство та культурологія. Пер. з англ. Погинайко О.; наук. ред. Семків Р. Київ : Смолоскип, 2008. 360 с.;

– **без автора:** Гендерні студії в літературознавстві : навч. посіб. За ред. Погребної В. Л. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2008. 222 с.;

– **багатотомне видання:** Історія української літератури ХХ століття : навч. посіб. : у 2 кн.: 1910–1930-ті роки. За ред. Дончика В. Г. Київ : Либідь, 1993. Кн. 1. 784 с.;

– **автореферат дисертації:** Акіншина І. М. Жанрово-стильові особливості художньо-біографічної прози 80–90-х років ХХ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01. Луганськ, 2004. 19 с.;

– **дисертація:** Засанська Н. Д. Лексико-семантичне поле «криза» в українській та англійській мовах: графо-матричний і статистичний аспекти : дис. ... канд. філ. наук : 10.02.21. Кіровоград, 2016. 283 с.;

– **архівні матеріали:** Наукове товариство ім. Т. Г. Шевченка. *Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка НАН України*. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.;

– **бібліографічні покажчики:** Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. Уклад. Савчин В. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с.;

– **частина книги:** Барт Р. Текстуальний аналіз «Вальдемара» Е. По. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* За ред. Зубрицької М. Львів : Літопис, 2001. С. 497–522.;

– **частина збірника:** Бойцун І. Є. Місто в українських народних і літературних казках: специфіка опису. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. Філологічні науки. 2010. № 20 (207). С. 6–10.;

– **стаття із журналу:** Герасименко Н. Наші підлітки – жертви Стівена Кінга. *Слово і час*. 2008. № 4. С. 43–49.;

– **стаття з газети:** Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. *Урядовий кур'єр*. 2017. 1 листопада (№ 205). С. 5.;

– **частина довідкового видання:** Тараненко О. О. Полісемія. *Українська мова: Енциклопедія*. Редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О. та ін. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2007. С. 524.;

– *електронні видання*: Андрусяк І. «Хлопчаха насолода». *ЛітАкцент*. URL: <http://litakcent.com/2011/10/10/hlopchacha-nasoloda/> (дата звернення: 01.05.2020).

Якщо посилання оформляють за моделлю «прізвище + рік видання + сторінка» (на зразок: [Кучеренко, 2007, с. 120]), то список використаної літератури має вигляд таблиці, перший стовпчик якої – наведена вище модель (без зазначення сторінок), а другий – повний бібліографічний опис наукової праці з дотриманням усіх перерахованих вимог. Наводимо зразок:

Лучик, 2009	1. Лучик А. А. Компонентний аналіз у зіставних дослідженнях лексичних одиниць. <i>Сучасні дослідження з іноземної філології</i> : зб. наук. пр. Ужгород : Папірус-Ф, 2009. Вип. 7. С. 258–262.
Попова, 2007	2. Попова З. Д., Стернин І. А. Когнитивная лингвистика. М. : АСТ : Восток-Запад, 2007. 314 с.
Babik, 2010	3. Babik W. Słowa kluczowe. Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2010. 242 s.

4. ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

Далі подано перелік тем курсових робіт з української мови та історії української літератури для студентів 4-го курсу на 2020–2021 н. р.

1. Власні назви футбольних команд Хмельниччини.
2. Дієслова мовлення в сучасній українській мові: семантика та стилістичне використання (на матеріалі ...).
3. Експресивно-стилістичний потенціал фразеологічних одиниць в сучасній українській літературі (на матеріалі творчості Люко Дашвар або інший на вибір).
4. Жанрова система української романтичної поезії першої половини XIX століття.
5. Засоби кореферентності в ідіостилі В. Винниченка.
6. Інтерпретація теми еміграції в сучасній українській літературі (на основі книги Лесі Олендій «Італія під мікроскопом»).
7. Концепт «українізація» у творах М. Куліша.
8. Концепт «щастя» в новелі О. Гончара «За мить щастя».
9. Лексико-семантична група «птахи» у складі фразеологічних одиниць української мови.
10. Лексико-семантична характеристика хронологічно маркованої лексики (на матеріалі української історичної прози).

11. Мова вивісок та реклами дитячих магазинів м. Хмельницького.
12. Мовний простір м. Хмельницького: моніторинг закладів харчування.
13. Мовні засоби структурної організації тексту (на матеріалі повісті Олександра Довженка «Зачарована Десна» або іншого прозового твору українських письменників ХХ–ХХІ ст.)
14. Мотиви сирітства у творчості Т. Шевченка: автобіографічні та філософські аспекти.
15. Новітні запозичення як джерело поповнення лексичної системи української мови (на матеріалі словника).
16. Образ поета у романі Богдана Теленька «DAPHNEMEZEROUM. Смак вовчої ягоди».
17. Ономастикон повістей Оксани Забужко (можна іншого автора на вибір студента).
18. Ономастикон роману Івана Багряного «Тигролови».
19. Особливості функціонування діалектизмів у сучасній прозі (на матеріалі роману «Соло для Соломії» В. Лиса).
20. Офіційно-ділова лексика у «Словарі української мови» за редакцією Б.Д. Грінченка
21. Поетика прози Оксани Радушинської.
22. Поетика фольклоризму у творі В. Лиса «Із сонцем за плечима. Поліська мудрість Пелагеї».
23. Поетична збірки С. Жадана «Тамплієри»: специфіка та художні особливості.
24. Поліські говірки в структурі української діалектної мови (на прикладі «Словника поліських говорів» М. П. Лисенка).
25. Проблема «людина і війна» у творчості Олеся Гончара (на матеріалі творів «Людина і зброя», «Циклон»).
26. Продуктивність власних особових імен (на матеріалі іменника двох поселень Поділля).
27. Релігійна лексика у драматичній поемі Лесі Українки «Одержима» – з нагоди 150-ліття від дня народження поетеси і 120-ліття від завершення роботи над поемою.
28. Розвиток жанру пригодницького роману в сучасній українській літературі (на прикладі творчості Макса Кідрука).
29. Роман «Свято» Є. Пашковського як неомодерний твір.
30. Семантико-стилістичні особливості дієслівної (або іменникової чи прикметникової) синонімії (автор та твір – на вибір студента).
31. Синтаксичні функції власних назв у сучасній українській літературній мові (на матеріалі поезій ...).
32. Словотвір назв населених пунктів ... району ... області.
33. Специфіка зображення образів «інших» дітей у сучасній українській літературі (О. Радушинська, «Метелики в крижаних панцирях», С. Гридін, «Не такий»).

34. Специфіка зображення світу особистості у воєнний час (на основі твору С. Талан «Повернутися дощем»).
35. Специфіка сучасної української масової літератури (твори на вибір студента).
36. Специфіка творення жіночих образів у прозі Г. Квітки-Основ'яненка.
37. Специфіка художньо-етнографічних описів Різдваєних свят у повісті І. Франка «Великий шум»
38. Стилiстичний потенціал власних назв у поетичних текстах Дмитра Павличка (можна іншого автора на вибір студента).
39. Сучасний український псевдонімікон.
40. Художнє моделювання національно-визвольних змагань українського народу у творах В. Шкляра «Чорний Ворон. Залишенець» і «Троща».
41. Художні особливості малої прози Віктора Близнеця.
42. Художні особливості сучасної новели.
43. Художня деталь як засіб композиційної організації повісті С. Гридіна «Не такий».
44. Художня репрезентація міфологеми «дім» в автобіографічній прозі (на основі творів О. Довженка «Зачарована Десна» та Д. Кешелі «Родаки»).
45. Цикл Ю. Федьковича «Дикі думи»: художній аналіз.
46. Шахтарська тема у прозі Б. Грінченка.

5. ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

5.1. Процедура захисту наукової роботи

Завершену курсову роботу подають на кафедру не пізніше ніж за 5 днів до визначеної дати захисту.

Попередній графік захисту курсових робіт розробляють і затверджують на засіданні кафедри разом із тематикою, а остаточний – орієнтовно за два тижні до захисту (тоді ж визначають і рецензентів для кожної роботи).

Допущену до захисту курсову роботу (необов'язково переплетену в тверду обкладинку, можна і в папці) направляють на рецензування фахівцю відповідно до його наукового профілю (у рецензії має бути вказана оцінка. Зразок рецензії – додаток Г).

За день до захисту всі курсові роботи і рецензії здають лаборанту кафедри, який готує попередню оцінку за дослідження (сумує оцінку керівника й рецензента).

Захист курсових робіт проводять на відкритому засіданні кафедральної комісії, яка складається як мінімум із трьох осіб (зазвичай голови комісії і 2–3 членів, зокрема секретаря, який готує протокол; головою комісії є завідувач кафедри або провідний викладач циклу мовознавчих чи літературознавчих дисциплін).

На захист студент готує стислу доповідь на 4–5 хв, протягом яких він повинен обґрунтувати актуальність теми та інші аспекти наукового апарату дослідження, коротко викласти зміст роботи, повідомити про зроблені висновки. Зазначимо, що доповідь варто починати звертанням до членів комісії і усіх присутніх, а завершувати традиційним «Дякую за увагу!». Виступ повинен бути ретельно продуманим. Рекомендовано завчасно підготувати його текст, однак бажано розповідати, не дивлячись у записи. У доповіді необхідно уникати як загальних тверджень, так і детальної характеристики мовних чи літературних явищ.

Для захисту студент може підготувати мультимедійний супровід, у якому стисло відбити основні положення курсової роботи (зокрема у вигляді таблиць, діаграм, схем, ілюстрацій тощо). Окремі елементи наукового апарату (наприклад, методи, наукову новизну, практичне значення) можна лише презентувати на слайдах, що дозволить більш економно використати час.

Після закінчення виступу студента члени комісії та всі присутні можуть поставити йому запитання, які стосуються роботи (за кожне запитання студент дякує). Відповіді повинні бути чіткими, лаконічними і вичерпними. Тоді слово має керівник, який загалом характеризує курсову роботу та її виконавця і пропонує комісії свою попередню оцінку.

Рішення комісії щодо оцінки курсової роботи приймають на закритому засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. Голос голови комісії є вирішальним при однаковій кількості голосів.

Засідання комісії протоколюють. У протокол вносять тему курсової роботи, прізвище та ім'я її виконавця; питання до студента з боку членів та голови комісії; попередню та підсумкову оцінки за курсову роботу; окремі думки членів комісії (якщо вони є). Протокол підписують голова та члени комісії.

Результати захисту курсових робіт оголошують того ж дня після оформлення протоколів засідання комісії. У випадках, коли захист курсової роботи визнають незадовільним, члени комісії вирішують, чи може студент подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, визначену кафедрою. Студента, який не захистив курсової роботи, допускають до повторного захисту не раніше ніж через місяць після захисту, на якому він обговорював своє дослідження.

Курсові роботи і супровідні документи (рецензії, протоколи) зберігають на кафедрі протягом трьох років.

Зазначимо обов'язки керівника курсової роботи, який визначає її генеральний напрям, видає студенту завдання на дослідження, надає допомогу в розробці календарного графіка на весь період виконання роботи, рекомендує необхідну літературу, довідкові матеріали та інші джерела за темою дослідження, оцінює наявність та якість фактичного матеріалу, проводить систематичні консультації, перевіряє хід виконання роботи, оцінює її і допомагає

студенту підготувати до захисту. У разі невідповідності змісту чи оформлення курсової роботи нормативним вимогам керівник повертає її для доопрацювання.

Студент зобов'язаний своєчасно провести дослідження, описати його результати, оформити відповідно до нормативних вимог і подати на кафедру цілком готову роботу. Для цього необхідно: 1) ознайомитися з кафедральною тематикою курсових робіт, з'явитися на навчально-методичний семінар, обрати тему і керівника; 2) узгодити з керівником план роботи, послідовність етапів її виконання, перелік літератури, яку необхідно опрацювати; 3) проаналізувати визначені раніше наукові джерела та фактичний матеріал; 4) описати результати дослідження, своєчасно подати підготовлений текст для перевірки керівнику; 6) не пізніше ніж за п'ять днів до захисту подати курсову роботу на кафедру; 7) отримати рецензію на курсову роботу; 8) згідно з графіком захистити курсову роботу на засіданні комісії.

Студентів, які своєчасно не виконали курсової роботи або не оформили необхідних документів у передбачений календарним планом термін, до захисту не допускають.

5.2. Критерії оцінювання курсової роботи

Результати захисту курсової роботи оцінюють на «відмінно», «добре», «задовільно» і «незадовільно». При виставленні оцінки за курсову роботу беруть до уваги (додаток Д):

– зміст та оформлення дослідження (глибину опрацювання теоретичного матеріалу, аналіз та узагальнення проведеного огляду літератури, висвітлення результатів власного дослідження, обґрунтованість висновків, грамотність, апробацію результатів дослідження) – 42-70 балів (виставляє науковий керівник);

– безпосередній захист роботи (довідь та презентацію, відповіді на запитання членів комісії та присутніх) – 18-30 балів.

Оцінка за курсову роботу може бути знижена, якщо:

1) оформлення: не відповідає нормативним вимогам; наявні друкарські огріхи (розірвані ініціали, відсутні певні виділення основних складників роботи (напівжирним шрифтом) та прикладів (курсивом) тощо); відсутні назви таблиць, графіків, діаграм; допущено помилки в оформленні бібліографії; відсутні посилання в тексті; засвідчено невідповідність нумерації сторінок або структурних частин курсової роботи; пропущено у змісті окремі складники тощо;

2) у змісті роботи: наявні фактичні помилки у викладі теоретичних та прикладних основ роботи; невідповідні термінопозначення; надто мала кількість термінів або ж перевантаження ними; використано великі фрагменти чужих текстів без зазначення їхнього джерела; розділи не завершуються висновковими реченнями; засвідчено невідповідність назви роботи її реальному змісту; відсутні власні дослідження та інтерпретації одержаних результатів; висновки не розкривають змісту роботи, не висвітлюють рівня виконання поставлених завдань;

3) під час доповіді і захисту: студент, доповідаючи і використовуючи презентацію, стовідсотково її дублює; презентація містить орфографічно-пунктуаційні та стилістичні помилки; студент виявляє невпевненість, не дає аргументованих відповідей на запитання.

Наведені вимоги загалом узгоджені з узагальненими критеріями оцінювання курсових робіт (табл. 5.1).

Таблиця 5.1 – Узагальнені критерії оцінювання курсових робіт

Оцінка за національного шкалою	Узагальнений критерій
1	2
Відмінно (А)	Оцінку виставляють за курсову роботу, яка є самостійним оригінальним науковим дослідженням, відповідає сучасному рівню розвитку філологічної науки, передбачає елементи наукової полеміки, містить принципово новий матеріал, переконливі докази, підтвердження, ґрунтовні висновки, оформлена відповідно до вимог. При її захисті студент показує глибокі знання з питань теми, вільно оперує термінологією, під час доповіді вміло використовує презентацію, впевнено і детально відповідає на поставлені запитання
Добре (В)	Оцінку виставляють за курсову роботу, яка має узагальнювальний характер, є самостійним науковим дослідженням, оформлена відповідно до вимог, матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними висновками. При її захисті студент показує знання з питань теми, оперує результатами дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, без особливих труднощів відповідає на поставлені питання. У змісті роботи є окремі незначні огріхи
Добре (С)	Оцінку виставляють за курсову роботу, яка має дослідницький характер, оформлена відповідно до вимог, матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними висновками. При захисті роботи студент показує знання з питань теми, оперує результатами дослідження, під час доповіді використовує презентацію, відповідає на поставлені питання. У структурі, мові і стилі роботи є низка незначних погрешностей

Закінчення таблиці 5.1

1	2
Задовільно (D)	Оцінку виставляють за курсову роботу, оформлення якої може не повністю відповідати вимогам, ґрунтовний аналіз літератури відсутній, матеріал викладено непослідовно, ілюстративний матеріал незначний. Основні тези роботи розкриті, але недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано висновки. При захисті студент виявляє невпевненість, показує слабкі знання питань теми, не завжди дає вичерпні аргументовані відповіді на запитання
Задовільно (E)	Оцінку виставляють за курсову роботу, оформлення якої може не повністю відповідати вимогам, недостатньо критичний аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. Основні тези роботи не розкриті, недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано висновки. При захисті студент виявляє невпевненість, показує слабкі знання питань теми, не дає відповідей на запитання
Незадовільно	Оцінку виставляють за курсову роботу, яка не має дослідницького характеру, відсутній аналіз, не відповідає вимогам щодо оформлення і написання випускних робіт. Науковий апарат відсутній, у роботі немає висновків або вони мають декларативний характер. Презентація доповіді відсутня. При захисті роботи студент дає переважно неправильні відповіді

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про вищу освіту. Закон України. URL: <https://zakon.help/law/1556-VII/edition01.01.2019/> (дата звернення: 21.02.2020).
2. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації: наказ Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017. URL: zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 12.03.2020).
3. Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах: лист Міністерства освіти і науки України № 1/11-8681 від 15.08.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v8681729-18> (дата звернення: 12.03.2020).
4. Стандарт вищої освіти України зі спеціальності 035 Філологія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України 20.06.2019 р. № 869. URL: mon.gov.ua (дата звернення: 14.03.2020).
4. Асіїв Л. Курсова робота з українського мовознавства : методичні вказівки до написання та вимоги до оформлення курсової роботи для студентів II курсу філологічного факультету спеціальностей 035 Філологія (спеціальність 035.01 Українська мова та література) і 014 Середня освіта (спеціалізація 014.01 Українська мова та література). Львів, 2018. 87 с.
5. Бібліографічний запис. Загальні вимоги та правила складання. СОУ 207.02:2017. Уклад.: Бойко Ю. М., Красильникова Г. В., Косячук Т. Ф. Хмельницький : ХНУ, 2017. 37 с.
6. Вимоги до оформлення курсової роботи. URL: <http://studies.in.ua/sovetu/1417-vimogi-do-oformlennya-kursovoyi-roboti.html> (дата звернення: 12.04.2020).
7. Дипломні та магістерські роботи з української мови і літератури : методичні рекомендації. Горячок І. В., Подлевська Н. В., Приймак І. В., Торчинська Н. М. ; за заг. ред. Торчинської Н. М. Хмельницький, 2009. 65 с.
8. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015. Уклад.: Петрова Н., Плиса Г., Жигун Т. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с.
9. Кваліфікаційна робота магістра : методичні вказівки щодо її виконання для студентів спеціальності 035.03 «Філологія. Слов'янські мови і літератури (переклад включно)». Уклад.: Торчинська Н. М., Дутковська О. Б., Подлевська Н. В. Хмельницький, 2018. 37 с.
10. Колісніченко Е. В. Основи наукових досліджень : конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2012. 83 с.
11. Конверський А. Є. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2010. 352 с.

12. Культура наукової мови : електронний навч. посіб. Уклад. Торчинський М. М. Хмельницький : ХНУ, 2012. 264 с.
13. Мацько Л., Денискіна Г. Українська наукова мова (теорія і практика) : навч. посіб. Тернопіль : Підручники і посібники, 2011. 272 с.
14. Методичний посібник студентам історичного факультету з написання та оформлення курсових і дипломних робіт. Упоряд. Ковальський С. В. та ін. Одеса, 2015. 56 с.
15. Міжнародні правила цитування та посилення в наукових роботах : методичні рекомендації. Авт.-уклад.: Боженко О., Корян Ю., Федорець М. Київ : УБА, 2016. 117 с.
16. Мокін Б. І., Мокін О. Б. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2014. 180 с.
17. Ніжинська Т. Міжнародний стиль цитування APA Style. URL: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/22821> (дата звернення: 23.02.2020).
18. Основні вимоги до написання та оформлення магістерських і курсових робіт : методичні рекомендації. Львівський національний університет ім. Івана Франка. Львів, 2017. 29 с.
19. Польська мова і література : методичні вказівки до написання курсових робіт. Уклад.: Дутковська О. Б., Подлевська Н. В., Торчинська Н. М. Хмельницький, 2017. 33 с.
20. Текстові документи. Загальні вимоги СОУ 207.01:2017. Уклад.: Бойко Ю. М., Красильникова Г. В., Косянчук Т. Ф. Хмельницький : ХНУ, 2017. 45 с.
21. Українська мова та література : методичні рекомендації до виконання дипломної (магістерської) роботи для студентів спеціальності «Українська мова і література». Уклад.: Торчинська Н. М., Горячок І. В., Подлевська Н. В., Приймак І. В. Хмельницький : ХНУ, 2009. 52 с.
22. Штонь О. П., Буда В. А. Курсова робота з української мови. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2002. 64 с.
23. Як писати курсову роботу з літератури : навч. посіб. Уклад.: Атрошенко Г. І., Акулова Н. Ю. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2019. 96 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок титульного аркуша курсової роботи

Хмельницький національний університет
Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра української філології

Галузь знань	03 «Гуманітарні науки»
Спеціальність	035 «Філологія»
Спеціалізація	035.01 «Філологія. Українська мова та література»
Рівень вищої освіти	бакалавр

КУРСОВА РОБОТА

КРФУМ.013206.01.04.00

з історії української літератури
на тему: ОБРАЗИ ПОВСТАНЦІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ
КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.

студентки ІV курсу, групи ФУМ-19-1 _____ О. В. Франчук
Дата, підпис

Керівник _____ Л. В. Олійник, канд. філол. наук, доц.
Підпис

Кількість балів: _____
Оцінка за шкалою:
національною ____/ECTS ____

Члени комісії:

_____	_____
Підпис, дата	Ініціали, прізвище
_____	_____
Підпис, дата	Ініціали, прізвище
_____	_____
Підпис, дата	Ініціали, прізвище

Хмельницький 20__

Зразок змісту

Тема:

**«Семантико-синтаксична функція числівників в українській мові
(на матеріалі поезій В. Симоненка)»**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. СТАН ВИВЧЕННЯ ЧИСЛІВНИКІВ ТА ВІДЧИСЛІВНИКОВИХ ПОХІДНИХ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ	6
1.1. Семантика числівника як частини мови	6
1.2. Структурні розряди числівників.....	8
1.3. Морфологічні категорії числівників.....	10
1.4. Синтаксичні функції числівників	12
РОЗДІЛ 2. ЧИСЛІВНИКИ В ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ В. СИМОНЕНКА	14
2.1. Синтаксична роль числівників у поетичному доробку В. Симоненка.....	14
2.2. Стилiстично-виражальні можливості числівникових конструкцій	18
ВИСНОВКИ	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	25
ДОДАТКИ	28
Додаток А. Перелік поетичних творів В. Симоненка	28
Додаток Б. Продуктивність числівників у поетичному мовленні В. Симоненка	31

Зразки наукових апаратів курсових робіт з української мови та літератури

Тема: «Дериваційні особливості ойконімів Дунаєвського району Хмельницької області»

Регіональне дослідження ойконімної системи є одним із актуальних завдань сучасного мовознавства. Як відомо, ойконімія української мови сформувалася на давньосхіднослов'янському ґрунті, зберігаючи в собі й окремі елементи праслов'янського походження. Лексичною основою ойконімів є назви загальні та власні (антропоніми, гідроніми тощо). Відповідно, ойконіми будь-якого регіону України становлять одне з важливих джерел вивчення історії нашого народу, його мови та культури.

Дослідження ойконімів здійснюють ареальним або регіональним способами, які взаємодоповнюють один одного. Переваги регіональних досліджень полягають у можливості охоплення всіх назв, що функціонували або функціонують на певній території, у створенні цілісної картини розвитку ойконімної системи, можливості проведення порівняльно-зіставного аналізу ойконіміконів різних історико-географічних територій [13, с. 3]. На сьогодні ґрунтовно описано назви поселень лише окремих регіонів України, зокрема Харківщини (Ю. А. Абдула), Покуття (Д. Г. Бучко), Північної Тернопільщини (І. О. Волянук), Прикарпаття (М. М. Габорака), Закарпаття (К. Й. Галас), Північної Хмельниччини (Н. М. Герета), Черкащини (І. С. Гонца), Сумщини (О. І. Іваненко), Буковини та Одещини (Ю. О. Карпенко), Опілля (В. В. Котович), Полтавщини (А. В. Лисенко), Південно-Західного Поділля (М. М. Торчинський), Львівщини (Є. М. Черняхівська), Волині (В. П. Шульгач), Івано-Франківщини (В. О. Яцій) та ін.

Досліджуваний нами Дунаєвський район розташований на півдні Хмельницької області. Територія власне Хмельниччини вже була об'єктом ойконімічних студій. На рівні народної етимології розглянуто топонімічний матеріал у книзі С. Д. Бабишина «Топоніміка в школі (на матеріалі Хмельницької області)» [1]. За трьома типами класифікації схарактеризовано ойконімію Південно-Західного Поділля М. М. Торчинським [24]. Однак детальне комплексне вивчення назв населених пунктів Дунаєвщини не проводилося, що і зумовлює **актуальність теми** курсової роботи.

Мета дослідження – здійснити словотвірний аналіз ойконімічної системи Дунаєвського району Хмельницької області.

Поставлена мета визначає такі **завдання**:

- походження власних назв поселень;
- описати словотвірну структуру ойконімного простору Дунаєвського дослідити району;
- визначити продуктивність словотвірних моделей досліджуваної території;
- укласти словник ойконімів Дунаєвського району.

Об'єкт дослідження – власні назви поселень Дунаєвеччини.

Предмет дослідження – словотвірна структура ойконімії Дунаєвечького району Хмельницької області.

Джерельною базою для наукової роботи стали довідники адміністративно-територіального поділу (списки населених пунктів), «Словник власних географічних назв Хмельницької області» Н. М. Торчинської, М. М. Торчинського, історичні праці («Історія міст і сіл Української РСР. Хмельницька область» (1971).

Методи дослідження. Комплексний підхід до вивчення ойконімії регіону проводився за допомогою *описового* методу з використанням *етимологічного, словотвірного, формантного, статистичного та порівняльного* прийомів. Застосовано елементи *кількісного аналізу* (для з'ясування співвідношення і продуктивності/непродуктивності певних структурно-семантичних типів та моделей ойконімів).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в курсовій роботі вперше здійснено детальний опис ойконімного простору Дунаєвечького району, проведено словотвірний аналіз всіх ойконімів краю, укомплектовано словник ойконімів досліджуваного регіону.

Теоретичне значення роботи полягає у подальшому вдосконаленні методики вивчення назв населених пунктів. Систематизований та проаналізований ойконімний матеріал є важливим додатковим інформаційним джерелом для історичних, географічних, етнографічних, археологічних досліджень. Теоретичні положення, аналіз ойконімів, узагальнення й висновки наукової роботи поглиблюють знання про систему ойконімів Хмельниччини та їхню словотвірну структуру.

Практичне значення одержаних результатів наукової роботи полягає у можливості використання її положень і результатів у теоретичних курсах з української лексикології, у спецкурсах з ономастики, семасіології та дериватології, а також при читанні курсу з краєзнавства у школах; при укладанні регіональних словників ойконімів, у навчально-виховній роботі в освітніх закладах різного рангу; до того ж, вивчений матеріал може слугувати базою для історичних, географічних, етнографічних досліджень.

Апробація результатів дослідження. Основні положення наукового дослідження були викладені у статті «Словотвір ойконімів Дунаєвечького району Хмельницької області», надрукованій у збірнику наукових праць «Поділля. Філологічні студії» [18].

Структура роботи. Курсова робота складається з переліку умовних скорочень, вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури (25 наукових праць) і двох додатків (карти Дунаєвського району і словника ойконімів досліджуваного регіону). Загальний обсяг курсової роботи – 41 с., основної частини – 27 с.

**Тема: «Розвиток жанру «святкового» оповідання
в українській літературі кінця XIX – початку XX ст.»**

Літературний процес кінця XIX – початку XX ст., прикметний оновленням образно-стильових форм зображення, естетико-гносеологічним багатством способів освоєння дійсності, універсальністю образної системи, динамічною контрверсійністю реалізму і модернізму, традиційності й новаторства, становить досить складне й неоднорідне явище в історії розвитку українського мистецтва слова. Однією з вимог сучасного літературознавства є нове концептуальне осмислення класики на основі традиційних і новітніх методик та досягнень різних шкіл. На сьогодні актуальними є наукові студії В. Агеевої, О. Гнідан, Т. Гундорової, І. Денисюка, М. Ільницького, Ю. Кузнецова, С. Павличко, Н. Шумило та ін., які дають змогу по-новому осмислити тенденції і характер літературного процесу періоду *fin de siècle*.

Актуальність теми передусім полягає у поглибленому інтересі до літературного процесу доби кінця XIX – початку XX ст., який відзначається мистецькою самобутністю й оригінальністю як у змістовому плані, так і у поетико-формальному. Жанр «святкового» оповідання обрано з огляду на потенційну можливість бути «візитівкою» літературно-мистецького руху означеного періоду та ще більшою мірою як знакове явище в історії цього типу творчості в національній літературі. Завдяки наведенню типологічних зв'язків (опертих на хронотопну зумовленість різдвяного оповідання), літературно-художні якості розкриваються в широкому жанровому контексті: художньому, національному, надетнічному. Така повнота охоплення художніх явищ дозволяє досліджувати твори як суму «канонічних» одиниць формозмісту святкового оповідання, визначаючи їхню особливу роль в історії жанрового різновиду, процесу його формування і розвитку.

Звертаючись до вивчення поезити творів «святкового» жанру в хронотопно-типологічних зв'язках, маємо за **мету** виявити і розкрити специфіку розвитку та функціонування цього жанру в українській літературі кінця XIX – початку XX ст.

Для досягнення цієї мети поставлено такі **завдання**:

– проаналізувати особливості розвитку літературного процесу кінця XIX – початку XX ст.;

– систематизувати наукові погляди вітчизняного та зарубіжного літературознавства щодо розвитку жанру «святкового» оповідання в українській літературі;

– з'ясувати специфіку поетики й жанрової природи «святкового» оповідання як етапного явища в літературно-історичній парадигмі;

– дослідити поетикальні особливості жанру «святкових» творів Олени Пчілки, В. Стефаника, Панаса Мирного, М. Грушевського, Б. Лепкого, М. Коцюбинського;

– відзначити традиційне та новаційне у творчості українських письменників кінця XIX – початку XX ст.;

– виявити закономірності надетнічного характеру при урахуванні індивідуальних та національних особливостей.

Об'єктом дослідження є розвиток жанру «святкового» оповідання в українській літературі на межі XIX – XX століть.

Предметом дослідження є художні особливості та специфіка функціонування творів цього жанру в національному письменстві.

Матеріалом дослідження є твори Олени Пчілки, В. Стефаника, Панаса Мирного, М. Грушевського, Б. Лепкого, М. Коцюбинського, М. Левицького, С. Васильченка.

Методологічною базою наукової роботи є фундаментальні літературознавчі праці О. Білецького, І. Франка, історико-літературні дослідження В. Агеєвої, Ф. Білецького, Т. Гундорової, І. Денисюка, Л. Кулінської, П. Хропка, Д. Чижевського, Н. Шумило та ін.

Методи дослідження. Досягнення поставленої в роботі мети при вирішенні конкретних завдань зумовило застосування *культурно-історичного, герменевтичного, історико-генетичного, психологічного, компаративного* методів, які в сукупності забезпечать комплексну характеристику «святкового» оповідання.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому здійснено спробу комплексного аналізу розвитку жанру «святкового» оповідання в українській літературі, зокрема в історико-літературному контексті. Творчість митців розглядається із сучасних позицій, досліджується в літературному контексті свого часу та у зв'язку з традиціями класичної літератури.

Практичне значення зумовлене можливістю використання напрацьованого матеріалу під час проведення уроків позакласного читання при вивченні літературного процесу кінця XIX – початку XX ст.; результати також можуть бути застосовані в подальшому дослідженні прозового доробку вказаних письменників.

Апробація дослідження. Основні положення курсової роботи викладені у статті, надрукованій у збірнику «Поділля. Філологічні студії» [14].

Структура та обсяг роботи. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи – 35 сторінок, з них 28 сторінок основного тексту. Кількість джерел, що подаються у списку використаної літератури, складає 76 позицій.

Зразок рецензії на курсову роботу

РЕЦЕНЗІЯ НА КУРСОВУ РОБОТУ

«Власні назви оперних вистав: структура, словотвір, семантика»
студентки четвертого курсу гуманітарно-педагогічного факультету
Хмельницького національного університету
Петренко Антоніни Василівни

Незважаючи на те, що ідеоніми як сектор онімного простору української мови досить часто ставали об'єктом монографічних досліджень, власні назви оперних вистав (опероніми) у вітчизняному мовознавстві ґрунтовно не вивчалися, що й зумовлює актуальність теми рецензованої курсової роботи.

Безпосередньо у роботі проаналізовано 205 пропріальних одиниць. Цього, на нашу думку, достатньо, щоб отримати науково достовірні результати стосовно будови, способу творення і семантики твірних основ цього типу власних назв.

Встановлено, що за будовою переважають складені пропріативи (62,99 %). Лексико-семантичним способом утворено 96,76 % найменувань театральних вистав (зокрема шляхом власне семантизації – 36,43 %). Найбільше зафіксовано відонімних похідних (36,85 %). Дещо менше трапляється відапелятивних конструкцій (35,35 %).

Ці дані чітко підкреслені і в загальних висновках, що дозволяє говорити про всебічну науково достовірну характеристику цього різновиду власних назв.

Результати курсового дослідження апробовані шляхом участі у двох конференціях, одна з яких всеукраїнська, та здійснення двох публікацій.

Вважасмо, що курсова робота А. В. Петренко є самостійною, цілісною та завершеною працею, яка може бути оцінена на «відмінно».

15 квітня 2020 року

Рецензент

І. Б. Царалунга, доктор філологічних наук,
професор кафедри української філології
Хмельницького національного університету

**Критерії оцінювання курсової роботи студентів спеціальностей
«Середня освіта. Українська мова та література»,
«Філологія. Українська мова та література»**

Вид роботи	Відповідальний	Бал
1. Написання і перевірка курсової роботи	Науковий керівник	42-70
Відповідність вимогам щодо оформлення роботи		6-10
Формулювання наукового апарату дослідження		6-10
Аналіз наукової літератури з теми		6-10
Дослідницький характер роботи		6-10
Системність і повнота у розкритті теми		6-10
Грамотність, стильова нормативність		6-10
Апробація результатів дослідження		6-10
2. Захист курсової роботи	Голова ЕК	18-30
Чіткість, послідовність, лаконічність викладення матеріалу		6-10
Компетентність учасника, вичерпність його відповідей		6-10
Етикет та культура спілкування учасника		6-10

Критерії обговорені і схвалені на засіданні кафедри української філології.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ПІДГОТОВКА ДО НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	5
2. ПОШУК ТА АНАЛІЗ МАТЕРІАЛУ	5
3. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ	
3.1. Основні складники курсової роботи	8
3.2. Технічні вимоги до оформлення роботи	16
3.3. Оформлення посилань та списку використаної літератури	22
4. ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ	28
5. ЗАХИСТ І ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	
5.1. Процедура захисту наукової роботи	30
5.2. Критерії оцінювання курсової роботи	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	35
ДОДАТКИ	
Додаток А. Зразок титульного аркуша курсової роботи	37
Додаток Б. Зразок змісту	38
Додаток В. Зразки наукових апаратів курсових робіт з української мови та літератури	39
Додаток Г. Зразок рецензії на курсову роботу	44
Додаток Д. Критерії оцінювання курсової роботи... ..	45